

Blaenoriaethau ar gyfer y Chweched Senedd

Cemair

Sefydlwyd y **Pwyllgor** Iechyd a Gofal Cymdeithasol gan y Senedd i edrych ar bolisi a deddfwriaeth, ac i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif ar faterion penodol. Mae hyn yn cynnwys iechyd a lles corfforol, meddyliol a chyhoeddus pobl Cymru, gan gynnwys y system gofal cymdeithasol.

Yn ystod hydref 2021, bydd y Pwyllgor yn ystyried ei ddull strategol a'i flaenraglen waith. Er mwyn sicrhau y gallwn ystyried beth yw'r materion pwysicaf yn eich barn chi, hoffem i chi rannu eich barn ar:

- Y blaenoriaethau cychwynnol ar gyfer y Chweched Senedd a nodwyd gan y Pwyllgor (gweler isod).
- Pa flaenoriaethau allweddol eraill y dylai'r Pwyllgor eu hystyried yn ystod y Chweched Senedd mewn perthynas â: gwasanaethau iechyd, gofal cymdeithasol a gofalwyr, ac adferiad COVID.

Sut i rannu eich barn

I rannu eich barn, llenwch y ffurflen hon a'i hanfon **erbyn 16.00 ar ddydd Gwener 17 Medi** i SeneddHealth@senedd.cymru, neu drwy'r post at y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol, Senedd Cymru, Caerdydd, CF99 1SN.

Gallwch ddod o hyd i ragor o wybodaeth am sut i rannu eich barn ar ddiwedd y ddogfen hon, gan gynnwys canllawiau ar ddarparu tystiolaeth ysgrifenedig, gwybodaeth am ddwy iaith swyddogol y Senedd, a manylion am sut y byddwn yn defnyddio'r wybodaeth a ddarperir gennych.

Amdanoch chi

Mae'r adran hon o'r ffurflen yn gofyn rhai cwestiynau i chi amdanoch chi'ch hun a'r gallu i ymateb i'r ymgynghoriad hwn. Bydd hyn yn ein helpu i brosesu a defnyddio eich gwybodaeth yn unol â'n polisi preifatrwydd.

Eich manylion

1. Enw:

Alyson Thomas

2. Cyfeiriad e-bost:	Alyson.thomas2@wales.nhs.uk	
3. Hoffech chi gael eich ychwanegu at restr cysylltiadau'r Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol er mwyn cael y wybodaeth ddiweddaraf am ein gwaith?	Ie	☒
	Na	☐
<i>Gallwch ddad-danysgrifio ar unrhyw adeg drwy e-bostio SeneddHealth@senedd.cymru.</i>		
4. Dywedwch wrthym ym mha gapasiti yr ydych yn ymateb i'r ymgynghoriad hwn.		
Yr wyf yn unigolyn sy'n ymateb yn bersonol		
Rwy'n unigolyn sy'n ymateb yn broffesiynol (dywedwch wrthym beth yw teitl eich swydd)		
Rwy'n ymateb ar ran sefydliad (dywedwch wrthym ba sefydliad a beth yw teitl eich swydd)	Prif Weithredwr, Bwrdd Cyngorau Iechyd Cymuned Cymru, yn ymateb ar ran y 7 Cyngor Iechyd Cymuned yng Nghymru	
Os ydych o dan 13 oed, dim ond os yw eich rhiant neu warcheidwad wedi cadarnhau y gallwch gymryd rhan y byddwn yn gallu derbyn eich ymateb. Gallant wneud hyn drwy anfon e-bost atom at SeneddHealth@senedd.cymru .		
5. Ydych chi dan 13 oed?		
Rydw i dan 13 oed	☐	
Rwy'n 13 oed neu'n hŷn	☒	
6. Dewiswch un o'r opsiynau canlynol i gadarnhau a fyddai'n well gennych na chaiff eich enw ei gyhoeddi ochr yn ochr â'ch tystiolaeth.		
Ni fyddwn yn cyhoeddi enwau pobl dan 18 oed.		
Yr wyf yn 18 oed neu'n hŷn ac yr wyf yn fodlon ichi gyhoeddi fy enw ochr yn ochr â'm tystiolaeth	☒	
Yr wyf yn 18 oed neu'n hŷn a byddai'n well gennyf na wnaethoch gyhoeddi fy enw ochr yn ochr â'm tystiolaeth	☐	
Yr wyf o dan 18 oed	☐	
7. Dewiswch un o'r opsiynau canlynol i gadarnhau a oes gennych gytundeb gan unrhyw drydydd parti y cyfeirir ato yn eich tystiolaeth y gallwch rannu gwybodaeth y gellir ei defnyddio i'w hadnabod a'u bod yn deall y gellir ei chyhoeddi.		

Rwy'n cadarnhau bod unrhyw drydydd parti yr wyf wedi cyfeirio ato yn fy nhystiolaeth wedi cytuno y gallaf rannu gwybodaeth y gellir ei defnyddio i'w hadnabod, a'u bod yn deall y gellir ei chyhoeddi.	☒
Nid oes gennyf gytundeb un neu fwy o'r trydydd parti yr wyf wedi cyfeirio atynt yn fy nhystiolaeth.	☐
Nid wyf wedi cyfeirio at unrhyw drydydd parti yn fy nhystiolaeth.	☐

Cwestiwn 1: Blaenoriaethau cychwynnol a nodwyd gan y Pwyllgor

Mae'r Pwyllgor wedi nodi sawl blaenoriaeth bosibl ar gyfer gwaith yn ystod y Chweched Senedd, gan gynnwys: iechyd y cyhoedd ac atal; y gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol, gan gynnwys diwylliant sefydliadol a lles staff; mynediad at wasanaethau iechyd meddwl; arloesi sy'n seiliedig ar dystiolaeth ym maes iechyd a gofal cymdeithasol; cymorth a gwasanaethau i ofalwyr di-dâl; mynediad at wasanaethau adsefydlu COVID a rhai nad ydynt yn ymwneud a COVID; a mynediad at wasanaethau ar gyfer cyflyrau cronig hirdymor, gan gynnwys cyflyrau cyhyrsgerbydol.

C1. Pa un o'r materion a restrir uchod, yn eich barn chi, ddylai fod yn flaenoriaeth, a pham?

Gallwch roi sylwadau ar gynifer neu ychydig o'r materion ag y dymunwch.

Yn eich atebion, efallai yr hoffech feddwl am:

- Pa effaith neu ganlyniadau y gellid eu cyflawni drwy unrhyw waith gan y Pwyllgor?
- Sut y gallai'r Pwyllgor fynd i'r afael â'r mater?
- Pryd y dylid gwneud unrhyw waith Pwyllgor?
- A oes unrhyw grwpiau, cymunedau neu randdeiliaid penodol y dylai'r Pwyllgor eu cynnwys neu glywed ohonynt mewn unrhyw waith?

Dros y flwyddyn ddiwethaf, mae'r 7 Cyngor Iechyd Cymuned wedi clywed gan bobl a chymunedau ym mhob rhan o Gymru am eu barn a'u profiadau o wasanaethau'r GIG drwy gydol y cyfnodau mwyaf heriol hyn.

Gan feddwl am yr hyn yr ydym wedi'i glywed, mae Cyngorau Iechyd Cymuned yn cytuno y dylai'r meysydd canlynol fod yn flaenoriaethau ar gyfer gwaith yn ystod y Chweched Senedd:

▪ **Mynediad at wasanaethau iechyd meddwl**

Drwy gydol y pandemig, rydym wedi clywed gan bobl am eu pryderon nad yw'r GIG wedi'i gyfarparu i ymateb i'r angen i ddarparu mwy o gymorth yn ddigon cynnar i bobl – ac yn enwedig plant a phobl ifanc - a allai fod angen help i wella eu hiechyd meddwl a'u lles am y tro cyntaf.

Rydym hefyd wedi clywed pryderon bod pobl sy'n byw gyda chyflyrau iechyd meddwl difrifol a pharhaus wedi ei chael hi'n anodd cael gafael ar y gofal a'r cymorth sydd eu hangen arnynt - yn y ffordd y mae ei angen arnynt.

Mewn sawl rhan o Gymru, roedd gwasanaethau iechyd meddwl yn ei chael hi'n anodd diwallu anghenion pobl cyn y pandemig. Mae hyn wedi'i ddwysáu yn ystod y pandemig.

Dros y 18 mis diwethaf, mae rhai Cyngorau Iechyd Cymuned wedi cyhoeddi adroddiadau am brofiadau pobl o wasanaethau iechyd meddwl yn ystod y pandemig. Mae'r rhain i'w gweld yn y dolenni canlynol:

[Gwasanaethau Iechyd Meddwl - Cyngor Iechyd Cymuned Gogledd Cymru \(nhs.wales\)](https://nhs.uk/gwasanaethau-iechyd-meddwl-cyngor-iechyd-cymuned-gogledd-cymru)

<https://hywelddachc.nhs.wales/files/reports/every-mind-matters-report/>

Iechyd y cyhoedd ac atal

Rydym wedi clywed pa mor bwysig yw hi fod pobl yn teimlo eu bod yn cael eu cefnogi i gadw'n ddiogel ac yn iach. Mae hyn yn cynnwys cael cyngor clir, cymorth ymarferol a gwybodaeth sy'n hawdd ei defnyddio a'i deall.

Mynediad at wasanaethau ar gyfer cyflyrau cronig hirdymor, gan gynnwys cyflyrau cyhyrysgerbydol

Drwy gydol y pandemig rydym wedi clywed gan lawer o bobl sy'n byw gyda chyflyrau iechyd hirdymor am effaith y pandemig ar eu cyflwr, ac ar eu lles cyffredinol.

Mae llawer o bobl wedi rhannu eu hofnau, ac mewn llawer o achosion profiad o iechyd sy'n gwaethygu, ac effaith byw mewn poen wrth aros am driniaeth.

Mae ein hadroddiad cenedlaethol 'Teimlo'n Angof' yn ymdrin â rhai o'r hyn rydym wedi'i glywed, ac mae un CIC wedi cyhoeddi adroddiad ar brofiadau pobl sy'n byw mewn poen yn aros am lawdriniaeth orthopedig. Mae'r rhain i'w gweld yn y dolenni canlynol:

<https://boardchc.nhs.wales/files/what-weve-heard-from-you/feeling-forgotten-waiting-for-care-and-treatment-during-the-coronavirus-pandemic/>

Y gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol, gan gynnwys diwylliant sefydliadol a lles staff

Mae Cynghorau Iechyd Cymuned wedi clywed a gweld drostynt eu hunain drwy gydol y pandemig am ei effaith ar y gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol, ac yn ei dro beth mae hyn yn ei olygu i brofiad pobl o ofal y GIG.

Mae pobl yn aml yn barnu eu profiad GIG o ba mor dda y maent yn teimlo eu bod yn derbyn gofal a chael eu gofalu amdano gan y staff sy'n ymwneud â'u gofal a'u triniaeth. Yr ydym wedi clywed am effaith staff blinedig, lluddedig ac o dan straen ar ymddygiadau ar draws pob rhan o'r GIG.

Mae hyn yn cynnwys staff derbynfa/pwynt cyswllt cyntaf y mae eu rhyngweithio â chleifion a theluoedd mor bwysig o ran cael gafael ar y gofal cywir yn y ffordd gywir ar yr adeg gywir.

Mae CICau hefyd wedi clywed a gweld yr effaith ar gleifion pan nad yw staff mewn gwahanol rannau o'r system iechyd a gofal cymdeithasol yn glir am lwybr gofal cyfan y claf, neu os yw heriau capasiti mewn un rhan o'r system yn arwain at anawsterau o ran cael gafael ar ofal mewn un arall.

Cymorth a gwasanaethau i ofalwyr di-dâl

Mae Cyngorau Iechyd Cymuned yn clywed yn barhaus gan bobl am y gofal a'r cymorth hanfodol y maent yn eu cael gan aelodau o'r teulu ac anwyliaid.

Clywn yn aml am effaith cyfrifoldebau gofalu ar fywydau'r aelodau hynny o'r teulu a'r anwyliaid yn ystod y pandemig, pan oedd angen gofal a chymorth pobl yn fwy.

Mae ein hadroddiadau cenedlaethol yn cwmpasu rhai o'r hyn rydym wedi'i glywed yn y meysydd hyn. Mae'r rhain i'w gweld yn y ddolen ganlynol:

[Yr hyn rydym wedi'i glywed gennych - Bwrdd Cyngorau Iechyd Cymuned Cymru \(nhs.wales\)](#)

Mynediad at wasanaethau adsefydlu COVID a rhai nad ydynt yn ymwneud a COVID

Mae atal a lleihau mynediad at wasanaethau adsefydlu allweddol yn ystod y pandemig wedi cael effaith ddwys sy'n aml yn dorcalonnus ar rai pobl yr ydym wedi clywed ganddynt.

Gwyddom fod llawer o bobl yng Nghymru yn teimlo nad yw'r dull llwybrau cymunedol o gefnogi pobl â COVID hir wedi bod cystal â'r dull clinig COVID hir yn Lloegr, ac roedd am i Gymru barhau i ddysgu a datblygu gwasanaethau i ddiwallu eu hanghenion yn well.

I eraill sy'n gwella o lawdriniaeth a thriniaethau eraill, mae prinder mewn meysydd fel ffisiotherapi wedi bod yn peri pryder i lawer o bobl.

Mae ein hadroddiad cenedlaethol 'Teimlo'n Angof' yn ymdrin â rhai o'r hyn rydym wedi'i glywed. Gellir dod o hyd i hyn drwy ddilyn y ddolen ganlynol:

<https://boardchc.nhs.wales/files/what-weve-heard-from-you/feeling-forgotten-waiting-for-care-and-treatment-during-the-coronavirus-pandemic/>

Cwestiwn 2: Blaenoriaethau allweddol y Chweched Senedd

C2. Yn eich barn chi, pa flaenoriaethau allweddol eraill y dylai'r Pwyllgor eu hystyried yn ystod y Chweched Senedd mewn perthynas â:

- a) gwasanaethau iechyd;**
- b) gofal cymdeithasol a gofalwyr;**
- c) Adferiad COVID?**

Gallwch roi sylwadau ar gynifer neu ychydig o'r materion ag y dymunwch.

Yn eich atebion, efallai yr hoffech feddwl am:

- Pa effaith neu ganlyniadau y gellid eu cyflawni drwy unrhyw waith gan y Pwyllgor?
- Sut y gallai'r Pwyllgor fynd i'r afael â'r mater?
- Pryd y dylid gwneud unrhyw waith Pwyllgor?
- A oes unrhyw grwpiau, cymunedau neu randdeiliaid penodol y dylai'r Pwyllgor eu cynnwys neu glywed ohonynt mewn unrhyw waith?

Mynediad at Ymarferwyr Cyffredinol (Meddygon Teulu) a deintyddion, a datblygiad gwasanaethau gofal sylfaenol

Dros y 6 mis diwethaf, mae Cynghorau Iechyd Cymuned wedi clywed yn bennaf am yr heriau y mae pobl yn eu hwynebu – ym mhob rhan o Gymru – o ran cael mynediad i weld meddyg teulu ar gyfer gofal arferol a brys.

Mae'r anawsterau hyn yn arwain at fwy o bryder a rhwystredigaeth i lawer o bobl. I eraill, rydym wedi clywed bod yr anawsterau wedi cael effaith ddwys ar eu diagnosis (o ran diagnosis hwyr a diagnosis a gollwyd).

Rydym hefyd wedi clywed am rai o'r datblygiadau a gyflwynwyd i helpu pobl i gael mynediad at wasanaethau meddygon teulu mewn gwahanol ffyrdd. I lawer o bobl, mae'r datblygiadau hyn wedi gwneud gwahaniaeth cadarnhaol yn y ffordd y gallant gael mynediad i'w meddyg teulu. I eraill, mae eu cyflwyniad wedi creu mwy o broblemau, os cânt eu defnyddio fel yr unig opsiwn.

Hyd yn oed pan fydd datblygiadau cadarnhaol wedi'u cyflwyno, nid ydynt bob amser ar gael nac yn cael eu defnyddio'n gyson, ac mae hyn hefyd wedi achosi anawsterau i lawer o bobl.

Mae rhai Cynghorau Iechyd Cymuned wedi cyhoeddi adroddiadau ar yr hyn y maent wedi'i glywed yn eu hardaloedd lleol – mae'r materion a godwyd yn yr adroddiadau hyn yn gyson â'r hyn yr ydym yn ei glywed ledled Cymru. Mae'r adroddiadau i'w gweld yn y dolenni canlynol:

<https://aneurinbevanchc.nhs.wales/what-we-have-to-say/report-library/reports/chc-survey-gp-access-report-may-2021/>

<https://powyschc.nhs.wales/files/report-library/report-of-gp-access-survey-november-2020/>

Mewn ymateb i'r hyn yr oedd Cyngorau Iechyd Cymuned yn ei glywed yn eu cymunedau lleol, mae rhai wedi archwilio'r mater o fynediad deintyddol arferol i gleifion. Thema gyson yw absenoldeb capasiti deintyddol y GIG ar gyfer gofal arferol.

Er bod gofal brys ar gael yn gyffredinol, mae iechyd y geg hirdymor y genedl mewn perygl o gael risgiau cysylltiedig i iechyd corfforol gan nad yw gofal ataliol ar gael yn hawdd ar gyfer niferoedd sylweddol o'r boblogaeth.

Mae Cyngorau Iechyd Cymuned yn arbennig o bryderus bod hyn yn arwain at system ddwy haen, lle gall y rhai sy'n gallu fforddio talu am ofal preifat gael mynediad at ddeintydd fel mater o drefn, tra bod y rhai na allant barhau i fod o dan anfantais.

Cynllunio adfer COVID – cynnwys pobl a chymunedau wrth ailgynllunio gwasanaethau'r GIG

Mae pobl am weld yn glir sut y bydd gwasanaethau'r GIG yn gwella – a thros ba gyfnod. Gwyddom na fydd ffyrdd blaenorol o fynd i'r afael â rhestrau aros yn gweithio y tro hwn, a bod creadigrwydd ac arloesedd yn allweddol i fynd i'r afael ag ôl-groniadau.

Wrth wneud hyn, mae pobl am weld y pethau sydd wedi gweithio'n dda iddyn nhw yn ystod y pandemig yn parhau i'r dyfodol. Mae hyn yn cynnwys pethau fel gofal iechyd digidol, partneriaid iechyd a gofal (gan gynnwys y^{3ydd} sector) yn cydweithio'n effeithiol o fewn cymunedau lleol, ac ati.

Nid yw pobl eisiau dull 'un maint sy'n addas i bawb' – rhaid darparu gwasanaethau iechyd a gofal yn hyblyg, mewn ffordd sy'n diwallu anghenion unigol pobl.

Mae angen mynd i'r afael â chynlluniau adfer sy'n cynnwys ailgynllunio gwasanaethau – yr anghydraddoldebau iechyd sydd wedi cael eu dangos mor ddinistriol drwy gydol y pandemig, fel y gall pobl yng Nghymru fod yn hyderus o gael cymorth i gadw'n iach, er mwyn cael y gofal a'r driniaeth sydd eu hangen arnynt pan fydd ei angen arnynt yn y ffordd y mae ei hangen arnynt.

Ni ellir datblygu cynlluniau adfer y GIG ar eu pennau eu hunain – rhaid i gynllunwyr iechyd a gofal gydweithio. Rhaid iddynt osgoi unrhyw loteri cod post ar gyfer gwasanaethau iechyd a gofal, a chanolbwyntio ar ddarparu'n deg i bobl sy'n byw ym mhob rhan o Gymru mewn ffordd sy'n rhoi gwerth cyfartal ar wasanaethau iechyd corfforol a meddyliol, a darpariaeth iechyd a gofal cymdeithasol.

Rhaid i'n gwasanaethau iechyd a gofal ar gyfer y dyfodol gael eu cynllunio a'u datblygu GYDA phobl – ac nid EU GWNEUD IDDYNT. Mae pobl yng Nghymru yn poeni mor angerddol am eu gwasanaethau iechyd a gofal a'r bobl sy'n darparu'r gwasanaethau hynny – rhaid iddynt gael eu DWEUD yn eu gwasanaethau ar gyfer y dyfodol.

Mae pobl yn deall bod angen i bethau newid yn gyflym yn ystod y pandemig ac roedd hyn yn golygu nad oedd modd ymgysylltu ac ymgynghori â phobl yn y ffordd arferol.

Ond mae cynllunio gwasanaethau cynaliadwy ar gyfer y dyfodol yn wahanol – RHAIID gwneud hyn gyda'i gilydd, drwy ymgysylltu'n barhaus ac ymgynghori â'r cyhoedd pryd bynnag y bo hynny'n briodol.

Cwestiwn 3: Unrhyw faterion eraill

C3. A oes unrhyw faterion eraill yr hoffech dynnu sylw'r Pwyllgor atynt?

Cyflwyno tystiolaeth

Canllawiau ar ddarparu tystiolaeth ysgrifenedig

Os oes gennych unrhyw gwestiynau am yr ymgynghoriad hwn neu'n darparu tystiolaeth ysgrifenedig, cysylltwch â ni ar SeneddHealth@senedd.cymru neu ar 0300 200 6565. Efallai yr hoffech hefyd ddarllen y cyngor ar "[gymryd rhan mewn pwyllgorau](#)", sy'n esbonio sut i baratoi a chyflwyno tystiolaeth i bwyllgorau'r Senedd.

leithoedd swyddogol

Mae gan y Senedd ddwy iaith swyddogol, Cymraeg a Saesneg. Yn unol â [Chynllun](#) leithoedd Swyddogol y Senedd, gofynnwn i chi gyflwyno eich ymateb yn y ddwy iaith os gallwch wneud hynny. Os na chaiff eich ymateb ei gyflwyno'n ddwyieithog, byddwn yn cyhoeddi yn yr iaith a gyflwynir, gan ddweud ei bod wedi dod i law yn yr iaith honno'n unig. Rydym yn disgwyl i sefydliadau eraill weithredu eu safonau neu eu cynlluniau eu hunain a chydymffurfio â'u rhwymedigaeth statudol.

Sut y byddwn yn defnyddio'ch gwybodaeth

Mae gwybodaeth gyffredinol am ymgynghoriadau, y dylech eu hystyried yn ofalus cyn cyflwyno ymateb i'r Pwyllgor, ar gael yn ein hysbysiad preifatrwydd.

Sut i gyflwyno'ch ymateb

Mae'n well gennym dderbyn tystiolaeth yn ddigidol (at ddibenion ymarferol a chynaliadwyedd). Anfonwch gopi electronig o'ch ffurflen at SeneddHealth@senedd.cymru.

Os na allwch ddarparu tystiolaeth yn ddigidol, gallwch anfon copi at:

Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol
Senedd Cymru
Caerdydd
CF99 1SN

Dylid cyflwyno ymatebion erbyn **16.00 ar 17 Medi 2021** fan hwyrach.